

بینامتنیت در اشعار اخوان ثالث

لیلا ولیان

مدرس دانشگاه فرهنگیان استان ایلام

چکیده

این پژوهش با عنوان «بینامتنیت در اشعار مهدی اخوان ثالث» به بررسی، تبیین و تشریح نحوه تأثیرپذیری و اقتباس اخوان ثالث از شعرای متقدم و متون نظم این شعرا می‌پردازد. نگارنده پس از تعریف بینامتنیت و نظریه‌های بینامتنی به بینامتنیت از منظر زبانی، ادبی و اسطوره‌ای و شگردهای داستان‌پردازی در اشعار اخوان ثالث و شاهنامه فردوسی پرداخته است که بخش بینامتنیت در شعر اخوان ثالث از منظر زبانی شامل اشتراکات آوایی با زیر بخش‌های استعمال کلمات با الف اشباع، اسکان ضمیر، تشدید مخفف و تخفیف مشدد، تلفظ اعداد، کسره اضافه با تلفظ خفیف و مسائل کهن عروضی (حذف «ت») و بخش اشتراکات لغوی شامل زیربخش‌هایی نظیر استعمال آنک و اینک، استعمال لغات و تعبیرات فارسی کهن، استعمال لغات و تعبیرات پهلوی، لغات در معنی خاص و معانی حروف اضافه می‌باشد؛ و بخش صرفی و نحوی شامل زیر بخش‌های: آوردن «ب» بر سر فعل ماضی، علامت جمع «ان» به جای «ها»، بسامد بالای ضمیر متصل مفعولی، حرف اضافه مضاعف، صفت تفضیلی، اتصال ضمیر به حرف اضافه، قید و ماضی نقلی (فعل نیشابوری) بینامتنیت در شعر اخوان ثالث از منظر ادبی شامل دو مقوله اسناد مجازی و تشخیص و اغراق می‌باشد. تلمیحات اسطوره‌ای مشترک در شاهنامه و آثار اخوان شامل فرّ، فروغ ایزدی آذر، سیمرغ، جشن سده و بهرام (=ایزد جنگ) می‌باشد. شگردها و شیوه‌های داستان‌پردازی در شاهنامه و آثار اخوان بخش دیگر این پژوهش را تشکیل می‌دهد. در خاتمه به بینامتنیت در اشعار اخوان و نیما از منظر وزنی و ساختاری پرداخته شده است و پژوهشگر نشان داده است که اخوان ثالث در سرودن شعر نو از لحاظ بحر و وزن شعری کاملاً تحت تأثیر نیما یوشیج بوده است.

واژه‌های کلیدی: بینامتنیت، اخوان ثالث، فردوسی، شاهنامه، اشعار اخوان ثالث

مطالعات ادبیات، عرفان و فلسفه

دوره ۷، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۰، صفحات ۱-۲۷